

Integratie 010

maart 2015

Voorwoord

Integratie is geen nieuw onderwerp voor Rotterdam. Al eeuwen lang komen mensen van over de hele wereld naar Rotterdam, op zoek naar een beter bestaan. Harde werkers, wetenschappers en creatieve geesten. Hier vonden zij de vrijheid en tolerantie om zichzelf te ontplooiën en hun bijdrage te leveren aan de stad. Zij gaven Rotterdam haar internationale karakter, met een open blik naar de wereld. Een stad om zaken mee te doen.

Wat ons betreft, verandert dit niet de komende decennia. Een wereldstad als Rotterdam biedt nu eenmaal betere kansen op werk, vrijheid en voorspoed. Mensen die bewust kiezen voor Rotterdam, hun kansen pakken en bijdragen aan de samenleving, helpen de stad vooruit. Of dat nu op straatniveau is, of op de wereldkaart.

Maar niet iedereen wil of kan die kansen pakken. Niet iedereen wil of kan de leidende principes aanvaarden waarop onze samenleving is gebouwd. Als die wederkerigheid ontbreekt ontstaan er spanningen. Daarom blijft integratie een vraagstuk waarop een antwoord nodig is in onze stad. Dat antwoord ligt in eerste instantie bij de mensen zelf. Als je kiest voor Rotterdam, leer je de Nederlandse taal en respecteer je de heersende normen van onze samenleving.

Integratie is echter niet af te dwingen. Het is een bewustwordingsproces. Het college ziet voor zichzelf de taak weggelegd om de spelregels uit te leggen en mensen te motiveren mee te doen in de samenleving. Als zij daarbij hulp of bescherming nodig hebben, regelen we dat. We nemen hen echter niet bij de hand, zij zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen integratieproces. We lopen alleen een stukje mee als dat niet vanzelf gaat.

Obstakels op de weg, zoals discriminatie op de arbeidsmarkt, helpen we uit de weg te ruimen. Zo ontstaat een ruimhartige samenleving waar in beginsel plaats is voor iedereen. We stellen ook grenzen, daar waar de fundamenten van de samenleving ter discussie worden gesteld. Ruimte geven en grenzen stellen, dat is het leidend beginsel voor dit college.

Ahmed Aboutaleb,
Burgemeester

Ronald Schneider
Wethouder Stedelijke ontwikkeling en Integratie

INTEGRATIE 010

Voor u ligt onze concept integratienota. In deze nota beschrijven wij hoe wij tegen dit belangrijke vraagstuk aankijken en hoe we de komende jaren in Rotterdam zonder taboes en samen met Rotterdam de integratie van migranten in Rotterdam willen laten verlopen. Sinds de zomer heb ik vele verkennende gesprekken gevoerd met vele betrokkenen. Met wetenschappers en deskundigen, met jonge ondernemers en met tal van maatschappelijke organisaties. Dit waren allemaal stevige, openhartige en constructieve gesprekken. Vele verschillende opvattingen over en definities van integratie, en de opgave in onze stad zijn naar voren gebracht. Ook de wijkgesprekken die het college naar aanleiding van de verschrikkelijke gebeurtenissen in Parijs heeft gehouden, en waar vele Rotterdammers aan hebben deelgenomen, hebben ons geholpen bij het schrijven van deze nota. We hebben in alle geluiden en opvattingen die we hebben gehoord een duidelijke rode draad kunnen herkennen. Deze rode draad is voor ons de ruggengraat van deze nota:

- Mensen zijn primair zelf verantwoordelijk voor en voeren zelf de regie over hun integratieproces.
- De gemeente kan daarin waar nodig faciliteren en ondersteunen maar kan integratie slechts heel beperkt met wetgeving afdwingen.
- Het beheersen van de Nederlandse taal is de belangrijkste voorwaarde voor een succesvol integratieproces.
- Kennis, begrip over en naleven van de geldende normen in Nederland is nodig om succesvol te kunnen integreren.
- Gelijke behandeling en gelijke kansen zijn uitgangspunt én voorwaarde voor integratie:
 - discriminatie, met name op de arbeidsmarkt, dient te worden bestreden;
 - bevorderen van gelijke positie tussen man en vrouw;
 - acceptatie van andersdenkenden;
 - acceptatie van lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders.

We leven in onzekere tijden. De wereldwijde spanningen en extremistische tendenzen worden ook in Rotterdam gevoeld en hebben impact op de Rotterdamse samenleving. We mogen het integratievraagstuk echter niet laten gijzelen door de spanningen en terreur in met name het Midden-Oosten. Tegelijkertijd mogen we ook niet doof zijn voor de sentimenten en gevoelens die spanningen veroorzaken. Met de WIJ-gesprekken hebben we op dat front de eerste stap gezet.

Een betere integratie van migranten draagt bij aan een stad, aan wijken en buurten, waar het prettig samenleven is en waar iedereen zich gelijkwaardig en geaccepteerd voelt. Dit vraagt om een houding waarbij wij elkaar open tegemoet treden, de dialoog aangaan en durven te benoemen wat niet begrepen wordt of fout gaat. Hiervoor moet je open voor elkaar kunnen, willen en mogen staan, ondanks verschillen in leefstijl, denkwijzen en principes.

Rotterdam is gebaat bij een succesvolle integratie, zodat iedereen zich hier in vrijheid kan ontplooiën en mee kan bouwen aan de stad. Dat gaat niet vanzelf, dat is hard werken.

Ronald Schneider
Wethouder Stedelijke Ontwikkeling en Integratie

1. Inleiding

Ons doel is om stevig verder te bouwen aan een stad waar mensen elkaar verstaan en waar mensen niet langs elkaar heen leven. Waar mensen elkaar steunen en naar elkaar omkijken. Waar mensen over etnische en religieuze grenzen heen respectvol met elkaar omgaan. Zodat alle inwoners van Rotterdam zich veilig, thuis, gerespecteerd en erkend voelen. Dan moet iedereen die in Rotterdam woont meedoen en dus kunnen, mogen en willen meedoen. En daar is iedere inwoner in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor. Van migranten die zich in Rotterdam vestigen, verwachten wij dat zij bewust kiezen om hier te aarden. Daar spreken wij hen ook op aan. Aarden in Rotterdam en meedoen in de Rotterdamse samenleving begint bij het je eigen maken van de Nederlandse taal en de Nederlandse normen. Daarom pakken we de integratieopgave de komende jaren aan door zowel in te zetten op de sociale als ook op de culturele integratie:

- Sociale integratie die ervoor moet zorgen dat iedereen in Rotterdam dezelfde kansen krijgt en pakt, en;
- Culturele integratie die ervoor moet zorgen dat in Rotterdam individuele vrijheid samengaat met een gedeeld normbesef.

Hoewel integratie slechts heel beperkt met wetgeving afdwingbaar is, zien wij de sociale en culturele integratie niet als iets vrijblijvends. Integreren in een samenleving is een proces van mensen zelf. Wij zien het als onze taak om migranten te motiveren zich daarvoor in te zetten en hen te wijzen op hun morele plicht. We bieden hen ondersteuning en instrumenten aan als het integreren in de Rotterdamse samenleving niet 'vanzelf' gaat. Wanneer migranten worden beperkt in hun integratieproces door culturele en/of religieuze factoren of weerstand binnen hun gemeenschap, nemen we de verantwoordelijkheid om hen te beschermen en op weg te helpen. Ook hier is ons vertrekpunt de eigen verantwoordelijkheid en wil van de migrant.

2. Scope en afbakening

Onder integratie verstaan we: de inspanning die de migrant levert om sociaal en economisch deel te kunnen nemen aan de Rotterdamse samenleving door zich de Nederlandse taal eigen te maken en de gangbare normen te respecteren en na te leven. Participeren in de samenleving zien we daarbij als belangrijke voorwaarde voor een succesvol integratieproces. Van de samenleving verwachten wij dat migranten de ruimte krijgen en als gelijken worden gezien, erkend en behandeld.

Onze inspanningen richten zich in de eerste plaats op migranten die, om wat voor reden dan ook, problemen ervaren of ondervinden in hun integratieproces. Onze definitie van migrant is: iemand die vanuit een ander land naar Rotterdam is geëmigreerd, met het doel uiteindelijk hier een nieuw leven op te bouwen. Dit is in onze ogen geen homogene groep. Migranten komen hier met verschillende achtergronden en om verschillende redenen. Sommigen zijn hierheen gekomen om te werken, anderen als politiek vluchteling, weer anderen om een gezin te vormen met een partner in Rotterdam. Sommige migranten hebben een bewuste keuze gemaakt voor Nederland. Andere voelen zich (nog) in de eerste plaats Chinees, Somaliër of Turk en zijn vooral op de eigen gemeenschap georiënteerd.

Iedereen integreert op zijn eigen wijze en vindt zo zijn of haar plekje in de samenleving. Opleidingsniveau, afkomst, verblijfsduur, drijfveren, levensovertuiging en de houding ten opzichte van de samenleving zijn factoren die van invloed zijn op hoe een migrant integreert. Die diversiteit maakt het nodig dat we in onze uitvoeringsagenda bewust kiezen voor een duidelijk onderscheid in benadering en aanpak. Onze aanpak richt zich op situaties waar integratie niet vanzelf gaat. Waar het door verschillen in normen en opvattingen hapert, schuurt of wringt. Veel migranten kennen geen problemen in hun integratieproces. Ze nemen zelf de verantwoordelijkheid om de taal te leren en bij te dragen aan de samenleving door te werken en/of vrijwilligerswerk te doen. Zij doen nauwelijks een beroep op sociale voorzieningen en voeden hun kinderen zo op dat zij een goede toekomst hebben in onze samenleving. We zien steeds meer studenten met een migrantenachtergrond op de hogescholen en de universiteit en het aantal innovatieve en succesvolle ondernemers met een migrantenachtergrond in de stad neemt toe. Zij zijn voor het college een voorbeeld van succesvolle integratie en we hopen dat hun voorbeeld andere migranten, waarbij het (nog) niet vanzelf gaat, kan motiveren en helpen ook zelf de handschoenen op te pakken.

Het integratieproces is te vergelijken met het invoegen op de snelweg. Op de snelweg rijdt Nederland.

Op de invoegstrook de migrant die wil integreren. Het is in eerste instantie aan de invoeger om moeite te doen en initiatief te tonen om veilig in te kunnen voegen. Van de automobilisten op de doorgaande weg verwachten we waar nodig en mogelijk dat zij ruimte bieden om dit mogelijk te maken. Een kwestie van fatsoenlijk ritsen en van wederkerigheid.

3. De noodzaak van een Rotterdams integratiebeleid

In Nederland heeft iedereen dezelfde rechten en plichten; we hanteren de norm dat iedereen het recht heeft op een gelijke kans en een gelijke behandeling. In een stad die ruim 170 nationaliteiten telt en daarmee ook vele culturele, religieuze of andere levensbeschouwelijke achtergronden, levert dit uitdagingen op in het samenleven met elkaar. In 2014 heeft bijna de helft van de Rotterdamse bevolking een van oorsprong niet-Nederlandse achtergrond. Dit houdt in dat tenminste één van de ouders in een ander land is geboren. En Rotterdam blijft nieuwe migranten aantrekken.¹

Ook landelijk staan integratie en immigratie weer prominent op de agenda. Zorgen over integratie staat op de derde plaats in de landelijke lijst met maatschappelijke vraagstukken (bron COB ; 4e kw 2014). Dit heeft waarschijnlijk te maken met de spanningen elders in de wereld die zich op pijnlijke wijze steeds vaker verplaatsen naar Europa. Niet alleen de aanslagen in Parijs en Kopenhagen zijn hier een voorbeeld van, maar ook de permanente bewaking van Rotterdamse synagogen toont de ernst van dit probleem iedere dag opnieuw aan.

Er gaat veel goed

Zoals eerder gesteld, kent migratie en integratie in Rotterdam een lange geschiedenis. Veel migranten hebben ook hun plek in de samenleving gevonden en verbeteren (ontwikkelen) hun maatschappelijke positie. De participatie van de tweede generatie niet-Westerse migranten in het hoger onderwijs is de afgelopen jaren fors gestegen, evenals de deelname op de arbeidsmarkt, waarmee de uitkeringsafhankelijkheid onder de tweede generatie veel lager is dan onder de eerste generatie. De arbeidsparticipatie van Rotterdammers met een Surinaamse afkomst heeft bijna hetzelfde niveau bereikt als de arbeidsparticipatie van autochtone Rotterdammers.

Een andere goede ontwikkeling is de forse groei van het aantal succesvolle zelfstandig ondernemers met een migrantenachtergrond. De groep (Rotterdamse) migranten wordt steeds heterogener en vermengt zich steeds meer met de autochtone Rotterdammers. Etniciteit wordt niet langer meer per definitie gezien als het aspect dat achterstand bepaalt. Er ligt dus een stevige basis om op voort te bouwen.

En er kan ook veel beter

Toch zijn er ook hardnekkige problemen die in verhevigde mate zichtbaar zijn in sommige migrantengemeenschappen in Rotterdam. Uit het onlangs verschenen Jaarrapport Integratie blijkt opnieuw dat de jeugdwerkloosheid onder migrantenjongeren veel hoger is dan onder autochtone jongeren. Het percentage is bijna verdubbeld van 15% in 2013 naar 28% in 2014 (onder autochtonen van 8% naar 10%). Ook is een hoog percentage jonge vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst niet economisch zelfstandig, ondanks hun goede opleiding. Ook de oververtegenwoordiging van kinderen (jongeren) van migranten van Marokkaanse of Antilliaanse afkomst in overlast en criminaliteit geeft aan dat er nog een stevige (integratie)opdracht ligt voor het hele stadsbestuur.

De integratie van specifieke vluchtelingengroepen, met name van Somalische afkomst, verloopt moeilijker dan die van andere groepen. Zo is deze groep gemiddeld genomen het meest afhankelijk van de bijstand binnen de groep niet-westerse migranten.

Het niet of onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal, ongelijke sociaal-economische positie binnen de gemeenschap of het gezin, en ongelijke behandeling (discriminatie) binnen de samenleving zijn belangrijke aspecten die bijdragen aan achterstanden bij deze groepen. Met het taalkader 'Met taal versta je elkaar' dat in november aan u is aangeboden, werken we aan het wegwerken van deze taalachterstanden. Voor het bevorderen van gelijke kansen komen we dit jaar met actieprogramma's gericht op emancipatie en het bestrijden van discriminatie. Hierbij zetten we vooral in op het bestrijden van discriminatie op arbeidsmarkt en acceptatie van homoseksualiteit bij etnische en religieuze groepen. Naast de cijfers over de positie van migranten in de stad speelt ook beleving over samenleven in de

¹ In 2014 hebben 10.635 mensen van buiten Nederland zich gevestigd in Rotterdam. Voor 2015 heeft Rotterdam een taakstelling van het rijk gekregen om ruim 1000 asielzoekers met een status te vestigen.

stad een rol. In de dagelijkse werkelijkheid van Rotterdamse burgers lijkt er een toename te zijn van spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen. In de wijken waar veel migranten wonen, voelen de oorspronkelijke bewoners van de wijk zich niet meer thuis en hebben ook migranten steeds vaker het gevoel niet welkom te zijn. Hier ligt voor een belangrijk deel wederzijds onbegrip aan ten grondslag. Dit beeld werd bevestigd tijdens de verschillende recent gehouden stedelijke dialoogbijeenkomsten, onder ander naar aanleiding van de gebeurtenissen in Parijs. Deelnemers aan die bijeenkomsten gaven aan elkaar onvoldoende te kennen en weinig te weten over elkaars achtergrond waardoor meningen en oordelen over elkaar vaak te snel gevormd worden.

Interngerichte voorzieningen op cultureel-religieuze grondslag, zoals Moskee-internaten, lijken deze gewenste interactie tussen groepen niet te bevorderen. Ook mono-etnische/culturele organisaties met intern gerichte activiteiten dragen in onze ogen niet bij aan deze interactie. Gemeentelijke subsidie aan deze organisaties vinden wij dan ook niet wenselijk.

Grootstedelijke problematiek en integratie

Rotterdam heeft ook te maken met grootstedelijke problemen. De stad heeft een aantal probleemwijken, kent relatief veel risicojongeren en nog veel te veel kinderen starten in Rotterdam met een taalachterstand op de basisschool. Naar verhouding hebben veel gezinnen een lage sociaal-economische positie en zijn relatief veel Rotterdamse ouders laag opgeleid.

In Rotterdam, met haar culturele diversiteit, is de kans op taalachterstanden groter, ook bij kinderen. Daardoor is er in Rotterdam sprake van een hoge tussentijdse instroom van anderstalige leerlingen (jongeren met een taalachterstand) in alle onderwijssectoren. De diversiteit in de stad zorgt tegelijkertijd voor culturele verschillen die overbrugd moeten worden. De leefwereld van leerlingen thuis, op straat en in de school verschilt vaak sterk. Taalbarrières en culturele verschillen vragen om sterke leerkrachten die hiermee om kunnen gaan en de verbindende schakel tussen deze leefwerelden kunnen zijn. Rotterdam heeft onderwijs nodig dat alle kinderen ongeacht afkomst of achtergrond een vliegende start garandeert. Onderwijs dat naast kwaliteit en resultaat ook onmisbare waarden, gedeelde normen en vaardigheden overbrengt. En dat aandacht besteedt aan het ontwikkelen van eigen identiteit en wederzijds respect. Deze nota sluit dan ook naadloos aan op het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid Leren Loont 2015 – 2018.

Nieuwe instroom van migranten

De laatste tien jaar heeft Rotterdam ook te maken met de instroom van een nieuwe groep migranten, hoofdzakelijk afkomstig uit Midden, Oost- en Zuid-Europa. Naar schatting verblijven momenteel tussen de 30.000 á 50.000 arbeidsmigrant (ze komen veelal voor laagbetaald, ongeschoold werk) in Rotterdam. Voor wat betreft de mate en wijze van integratie van deze groep is het nog lastig om algemene conclusies te trekken. Wel blijkt uit de cijfers dat ze zich met name in de zwakste wijken van Rotterdam vestigen. In deze wijken staat de sociale cohesie al onder druk en de instroom van deze groep migranten helpt niet deze druk te verminderen. Een onderzoek dat het Sociaal en Cultureel Planbureau in september 2014 publiceerde, waarschuwde dat kinderen van Midden- en Oost-Europese migranten in Nederland dreigen af te glijden, met ernstige gevolgen voor henzelf en voor de samenleving. Daarom komen we, in het verlengde van onze integratieagenda, voor de zomer met een nieuwe uitvoeringsagenda EU-migrant.

4. Rotterdamse aanpak

De dagelijkse Rotterdamse praktijk leert ons dat niet iedereen de verantwoordelijkheid om te integreren wil, kan of mag nemen. Migrant die niet willen en zich afkeren van de Nederlandse samenleving, bijvoorbeeld door te radicaliseren kiezen er bewust voor niet te integreren. Migrant die wel willen maar niet kunnen, omdat zij over onvoldoende capaciteiten beschikken om zelfstandig hun integratie op te pakken, bijvoorbeeld door een laag opleidingsniveau, kunnen rekenen op onze ondersteuning bij hun integratieproces. Tot slot zijn er migranten die niet mogen en zo beperkt worden in hun integratieproces, vanwege hun culturele/religieuze achtergrond en groepsdwang, zoals ongelijke positie tussen mannen en vrouwen, huwelijksdwang en het niet accepteren van seksuele diversiteit. De gemeente neemt hen in bescherming en helpt hen te integreren en te emanciperen.

Omdat integratie niet altijd vanzelf gaat en dit impact heeft op de Rotterdamse samenleving, moet het uitvoeren van de integratieagenda borgen dat:

1. Elke migrant zich bewust is van de eigen plicht en verantwoordelijkheid om te integreren: sociaal en economisch deel te nemen, de Nederlandse taal te leren, de gedeelde normen te respecteren en na te leven.
2. Elke migrant gelijke toegang heeft tot algemene voorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting etcetera. waarmee hij zijn positie en die van zijn kinderen in de samenleving kan verbeteren.
3. Migranten die worden beperkt in hun individuele rechten, door bijvoorbeeld culturele en/of religieuze aspecten, worden beschermd en worden toegerust om zich te emanciperen.

In onze aanpak maken we dus onderscheid tussen zij die niet weten, niet willen, niet kunnen en zij die niet mogen. We hebben daarin niet de ambitie het integratieproces als overheid over te nemen. Maar we accepteren niet dat migranten geen eerlijke kans krijgen of dat ze er zelf voor kiezen om aan de kant te blijven staan. Als dat gebeurt komt de overheid in actie waarbij we optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die de wetgever ons biedt. Zo verwachten wij van alle Rotterdammers, en dus ook van alle migranten, die een bijstandsuitkering ontvangen dat ze al het mogelijke doen om hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te vergroten. Wie dat niet doet wordt, conform de taaleis in de Participatiewet, gekort op zijn uitkering.

Normenkader als basis

In Nederland gelden voor iedereen dezelfde rechten en plichten. Daarnaast zijn er gedeelde normen en verantwoordelijkheden op basis waarvan we met elkaar samenleven. Samen vormen zij het fundament onder onze vrijheid waardoor ieder individu in Nederland gelijkwaardig en volwaardig kan meedoen in de samenleving, ongeacht achtergrond, cultuur, religie, seksuele voorkeur of geslacht. We vinden dat migranten zich de gangbare norm eigen moet maken, respecteren en naleven. De vraag die hiermee ontstaat, is wat dan deze gangbare norm is? Wat is het Nederlandse normenkader dat de migrant zich eigen moet maken?

Allereerst zijn dit de vrijheden die de rechtsstaat ons biedt in onze Grondwet. Elke burger, ongeacht achtergrond of voorkeuren kan in vrijheid vorm geven aan zijn of haar leven. Iedere burger begrijpt, accepteert en respecteert dat deze vrijheden ook voor de ander gelden. Vanzelfsprekend geldt de Grondwet ook in Rotterdam. De spelregels in Nederland, het normenkader dat is gebaseerd op deze wet, zijn die van een grote stad waarin een grote diversiteit aan mensen met elkaar samen moet leven. We vinden het in Rotterdam belangrijk dat elke Rotterdammer meedoet (participeert), bijdraagt aan en verantwoordelijkheid neemt voor het samenleven (wederkerigheid), vrijheid ervaart en vrijheid toestaat en gelijkwaardig is. We verwachten concreet dat de Rotterdammer hiervoor het Nederlands als taal gebruikt, niet discrimineert, vrouwen en mannen gelijk behandelt, homoseksuelen en heteroseksuelen gelijk behandelt, (anders-)gelovigen, niet-gelovigen en andersdenkenden gelijk behandelt en zijn kinderen opvoedt tot volwaardig burger.

Speciale nadruk leggen we hierbij op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en homoseksuelen en heteroseksuelen. De uitgangspunten hierbij zijn helder. In Nederland nemen mannen en vrouwen gemengd en gelijkwaardig deel aan het maatschappelijk leven. Homoseksualiteit is in onze samenleving algemeen geaccepteerd. Wie daarom mee wil doen in onze samenleving kan niet op basis van culturele achtergrond of geloof homoseksuelen en vrouwen veroordelen en ongelijk behandelen.

Hoe pakken we dat aan?

Integratiebeleid staat niet op zichzelf maar behelst vele aspecten van verschillende beleidsterreinen. Daarmee is het een verantwoordelijkheid van het hele stadsbestuur. Taal, burgerschapsvorming (het eigen maken het Nederlandse normenkader), emancipatie en het bestrijden van ongelijke behandeling staan aan de basis van het integratieproces. Maar integratie kan alleen plaatsvinden als de migrant sociaal en economisch deelneemt aan de samenleving. Hierin spelen het onderwijsbeleid, arbeidsmarktbeleid en welzijns- en zorgbeleid een belangrijke rol. Integratie raakt ook het veiligheidsbeleid, bijvoorbeeld als individuen zich afkeren van de samenleving en daardoor mogelijk een gevaar gaan vormen voor de samenleving.

Integreren gaat makkelijker als de migrant zich bevindt in een omgeving en in netwerken waarin de Nederlandse taal wordt gesproken en de Nederlandse normen worden uitgedragen. Hierin ligt een rol voor het beleid gericht op stedelijke ontwikkeling, om te voorkomen dat er gesegregeerde wijken ontstaan en daarmee ook (de plaatsing van) gesegregeerde voorzieningen.

Door deze collegebreed gedeelde verantwoordelijkheid is er binnen elk beleidsterrein aandacht voor het proces van integratie. Vanuit de portefeuille Integratie wordt beleid gevoerd gericht op het beheersen van de Nederlandse taal en het vergroten van een gedeeld normbesef (burgerschapsvorming). Ook aan emancipatie, het bestrijden van ongelijke behandeling en aan de integratie van EU-arbeidsmigranten wordt specifiek aandacht besteed. Daarnaast wordt vanuit deze portefeuille gemonitord in hoeverre migranten(groepen) meedoen of achterblijven op de andere beleidsterreinen. Daarmee kan worden gestuurd op intensivering van het bestaande beleid of kan worden overgegaan tot tijdelijk beleid dat zich richt op een specifieke groep.

5. Integratieagenda

In de bijlage treft u de Uitvoeringsagenda Integratie 2015 -2018 aan. Hierin zijn de inspanningen beschreven die het integratieproces in Rotterdam voor iedereen beter laten verlopen. Zoals eerder genoemd richten we ons daarbij op de migranten waarbij het integratieproces niet vanzelf gaat. We leveren daarbij de volgende inspanning:

1. informeren en uitdragen, gericht op de migranten die niet weten;
2. ondersteunen, gericht op migranten die niet kunnen;
3. beschermen, gericht op migranten die niet mogen;
4. aanpakken, gericht op migranten die niet willen;
5. monitoren, gericht op het signaleren van mogelijke problemen.

In de Integratieagenda zijn verschillende projecten, programma's en inspanningen opgenomen. Daarbij is er ruimte voor zowel nieuwe als bestaande initiatieven. Een deel van de inspanningen is algemeen, zoals onderwijsprogramma's en arbeidsmarktbeleid. Andere inspanningen zijn meer specifiek zoals de aanpak Verborgten Vrouwen en aanpak Radicalisering. Vanuit de portefeuille Integratie richten we ons specifiek op taalbeheersing, vergroten gedeeld normbesef, discriminatie en emancipatie.

Met de agenda bezinnen we ons ook op de bestaande structuren. Dat wat in het verleden is gedaan, maakt niet per definitie deel uit van onze agenda. Als het effectiever en efficiënter is om zaken anders in te richten, dan doen we dat. Hierbij denken wij onder andere aan het subsidiëren van maatschappelijke organisaties. Het college gelooft in de meerwaarde van het maatschappelijk middenveld in dit vraagstuk, maar vindt ook dat activiteiten van deze organisaties veelal zelfstandig en onafhankelijk van de overheid kunnen gebeuren. We zien dat creatieve en innovatieve initiatieven vanuit vrijwilligersorganisaties nieuwe energie geven en integratiebevorderend werken. Dit soort initiatieven juichen we van harte toe. We zien ook een rol weggelegd voor bedrijven en werkgevers bij de uitvoering van deze agenda, bijvoorbeeld als het gaat om de bestrijding van laaggeletterdheid en discriminatie op de werkvloer.

Bijlagen:

Bijlage 1: Uitvoeringsagenda Integratie 2015-2018

Bijlage 2: Gesprekspartners

Bijlage 1

Uitvoeringsagenda Integratie 2015-2018

De Integratieagenda is een overzicht van Rotterdamse projecten, programma's en inspanningen die bijdragen aan de integratie van migranten in Rotterdam. Deze agenda is een document in ontwikkeling waar gedurende het jaar 2015 nog verder aan wordt gewerkt. Bij deze uitwerking betrekken we partners in de stad. De agenda bevat bestaande en waar nodig nieuwe programma's. We kijken in eerste instantie naar wat er al is in Rotterdam en wat goed werkt. Een groot deel van de inspanningen is regulier beleid gericht op alle Rotterdammers. Zij leveren daarnaast een fundamentele bijdrage aan het integratieproces. Daar waar specifieke doelen of doelgroepen niet bereikt worden zetten we extra in vanuit de portefeuille integratie, bijvoorbeeld op taal, emancipatie en het bestrijden van discriminatie.

De activiteiten zijn onderverdeeld naar de vier 'doelgroepen' die in de integratienota worden onderscheiden:

1. Niet-weters.
2. Niet-kunners.
3. Niet-mogers.
4. Niet-willers.

In de praktijk lopen deze categorieën in elkaar over. Een migrant kan dus tot verschillende doelgroepen behoren en zo ook op verschillende manieren worden ondersteund in het integratieproces. Hieronder is de inzet per doelgroep schematisch weergegeven.

Categorie	Aanpak	Inzet 2015-2018
1. Niet-weters	Informereren en uitdragen	<ul style="list-style-type: none">- Reguliere kanalen, zoals stadswinkels en vraagwijzers- Beleidsprogramma gericht op informeren over en uitdragen van een gedeelde norm: integratietour/dialogenreeks (bijdragen aan uitvoering motie Stad van Compassie)- Intake Ondersteuning Statushouders- Burgerschapsvorming in het onderwijs (Leren Loont)
2. Niet-kunners	Ondersteunen	<ul style="list-style-type: none">- Met taal versta je elkaar- Emancipatiebeleid gericht op het ondersteunen van het emancipatieproces van vrouwen- Onderwijsbeleid: Leren Loont- Discriminatiebeleid gericht op het voorkomen van discriminatie, met focus op arbeidsmarktdiscriminatie en het versterken van (potentiële) slachtoffers van discriminatie en focus op het voorkomen van segregatie en polarisatie.- Beleidskader Jeugd- Actieplan Jeugdwerkloosheid: 'Jongeren aan de slag'- Schakelklassen voor kinderen van nieuwkomers- Nieuw Rotterdams Welzijn- Maatschappelijke begeleiding statushouders
3. Niet-mogers	Beschermen	<ul style="list-style-type: none">- Programma Veilig Thuis: aanpak verborgen vrouwen, eerge-relateerd geweld en huwelijksdwang, vrije partnerkeuze- Emancipatiebeleid gericht op het bespreekbaar maken van taboeonderwerpen en het vergroten van de sociale acceptatie van seksuele diversiteit binnen etnische en religieuze kringen
4. Niet-willers	Aanpakken	<ul style="list-style-type: none">- Programma maatschappelijke spanningen en radicalisering- Maatregelen uitvoeringsagenda EU-arbeidsmigranten

1. Informeren en uitdragen: van niet-weters wetters maken

De Nederlandse samenleving werkt zoals hij werkt doordat burgers zich houden aan de geschreven en ongeschreven regels van het samenleven; aan de rechten en plichten en de normen. Voor een prettig en goed functionerende samenleving is het noodzakelijk dat ook nieuwe burgers hiervan op de hoogte zijn en deze regels naleven.

Migranten komen uit heel verschillende situaties en om verschillende redenen naar onze stad. Er is geen standaard verwachtingspatroon waarmee de migrant Rotterdam binnenkomt. Is bij de één het belangrijkste doel een goede baan, voor een ander kan de belangrijkste reden zijn dat hij in een land kan leven waarin hij vrij is en geaccepteerd wordt zoals hij is of zijn kinderen een beter toekomstperspectief kan bieden.

Er is ook geen standaard kennisniveau over Nederland en Rotterdam onder migranten die zich in Nederland en Rotterdam vestigen. Wij zien het daarom als onze verantwoordelijkheid om uit te dragen wat het inhoudt om een goed burger te zijn in onze stad, op basis van de bestaande rechten, plichten en normen. We informeren nieuwkomers hier actief over en gaan het gesprek aan met alle burgers in de stad over wat dit voor hen betekent om zo het gedeelde normbesef uit te dragen. Hierin dragen we ook uit wat het kan betekenen als mensen ervoor kiezen om niet te integreren.

Activiteiten/inspanningen/producten

1a. De integratietour.

De integratietour heeft tot doel de dialoog in de stad gaande te houden. Deze dialoog is reeds gestart met de verschillende WIJ-bijeenkomsten die zijn gehouden na de aanslag in Parijs. De gesprekken die in het kader van de integratietour gevoerd worden richten zich op onderwerpen die integratie aangaan zoals vrijheid van meningsuiting in relatie tot vrijheid van godsdienst en de gedeelde Nederlandse norm. De tour start met een grote kick-off bijeenkomst eind april. Daarna volgen spontane pop-up bezoeken en kleine low-profile huiskamergesprekken met burgers en professionals, bijvoorbeeld op scholen en buurthuizen. De centrale boodschap binnen deze gesprekken is die van de stad van Compassie: behandel een ander zoals je zelf behandeld wilt worden.

De integratietour maakt onderdeel uit van het beleidsprogramma gericht op het informeren over en uitdragen van een gedeelde norm. Vanuit dit programma wordt ook inspanning gepleegd om nieuwe migranten te informeren over de verwachtingen die de gemeente van hen heeft ten aanzien van integratie.

1b. Informeren via reguliere kanalen.

Zoals bij inschrijving GBA en de Vraagwijzers: migranten kunnen hier terecht met hun praktische vragen over het samenleven in de stad.

1c. Het Intakeloket Ondersteuning Statushouders (IOS) en maatschappelijke begeleiding statushouders.

Vluchtelingen met een verblijfsstatus die we als Rotterdam moeten huisvesten van het Rijk worden door IOS voorzien van huisvesting, inkomen/inrichtingskosten vanuit de Participatiewet en de eerste noodzakelijke praktische informatie gericht op het maken van een goede start.

1d. Burgerschapsvorming in het onderwijs.

Sinds augustus 2012 zijn de kerndoelen voor burgerschapsvorming voor primair, voortgezet (onderbouw) en speciaal onderwijs door het ministerie van OCW als volgt omschreven: *"De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen, met daarbij aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit."*

Burgerschap is een veelomvattend begrip. Om dit te kunnen vertalen naar een onderwijsaanbod kan men het globaal onderverdelen in drie domeinen die samen de kern van burgerschap vormen:

- Democratie: een manier om verschillende opvattingen en belangen bij elkaar te brengen en op vreedzame wijze tot oplossingen te laten komen.
- Participatie: het tonen van verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving door er een bijdrage aan te leveren.
- Identiteit: het eigen waardesysteem van waaruit iemand handelt in de publieke ruimte, zoals de school: wat is belangrijk genoeg om energie in te steken, welke idealen heeft iemand?

In het Rotterdams Onderwijsbeleid 2015-2018 Leren Loont! is de focus verbreed. Naast het verhogen van de onderwijsprestaties is de focus 'brede vorming'. Omdat in Rotterdam relatief veel leerlingen uit

lagere sociaal-economisch milieus komen, is de Rotterdamse onderwijsopdracht extra groot. De opdracht van de scholen verschilt bovendien per sector en omvat naast het behalen van hoge onderwijsresultaten ook dat scholen hun leerlingen die vaardigheden bijbrengen, die ervoor zorgen dat zij zich redden in een samenleving van een stad als Rotterdam. Ook de zogeheten 21ste-eeuwse vaardigheden en cultuur horen daarbij.

Eén van de benoemde resultaten is:

Vanaf 2016 is het zelfbewustzijn, cultureel bewustzijn en de identiteitsontwikkeling van leerlingen opgenomen in de onderwijsprogramma's van de Rotterdamse scholen. Dat houdt in:

- versterken van sociale vaardigheden van leerlingen, in de schoolontwikkelplannen moet dit concreet benoemd worden;
- aandacht voor identiteitsvorming;
- aandacht voor cultureel bewustzijn, onder andere door gemeentelijke programma's zoals Lekker Fit en IKEI (Ieder Kind Een Instrument);
- de onderwijscode, met als doel bewustwording van de op school geldende normen en waarden, beginnend vanuit een veilige omgeving;
- de leerlijn erfgoededucatie, deze wordt ontwikkeld door Erfgoedcoalitie, waarin aandacht wordt besteed aan de geschiedenis en de cultuur van Rotterdam.

Specifieke inspanningen die vanuit de gemeente hierop worden ingezet zijn:

- Scholen ontvangen op basis van Leren Loont een budget van de gemeente voor schoolontwikkeling (mits daar een goed plan aan ten grondslag ligt), waarmee vormgegeven wordt aan de doelen uit Leren Loont. De wijze waarop is maatwerk per school, afhankelijk van de populatie en de wijk waar de school staat.
- De afdeling Onderwijs biedt door middel van de integrale aanpak 'Gezonde school' ondersteuning aan scholen bij de vormgeving van hun beleid op het gebied van gezondheid. Dit betreft gezondheid in de brede zin van het woord: zowel relatievorming, bewustzijn over gezond leven, gezonde voeding, leefomgeving en sociaal welbevinden. Aandacht voor sociale competentie maakt hier deel van uit. Tevens ondersteunt de afdeling Onderwijs in het Oude Westen de scholen bij de invoering van de Vreedzame School/Vreedzame wijk.
- De gemeente Rotterdam handhaaft de maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs, waarbij leerlingen kennis maken met en participeren in maatschappelijk betrokken instellingen in de wijk of in de stad.

2. Ondersteunen: van niet-kunners kunners maken

Migranten die hebben gekozen voor een verblijf in Nederland en zich in willen zetten voor hun integratie kunnen waar nodig ondersteuning vanuit de overheid verwachten. In eerste instantie kunnen zij terecht bij de reguliere voorzieningen zoals inburgeringstrajecten, onderwijs, Vraagwijzers, welzijnsvoorzieningen etcetera. Wanneer iemand een belemmering ervaart door bijvoorbeeld beperkte capaciteiten of doordat zijn of haar situatie kwetsbaar is (bijvoorbeeld vluchtelingen), dan nemen wij de verantwoordelijkheid op ons om extra ondersteuning te bieden. Dit doen we bijvoorbeeld door het bieden van laagdrempelige taaltrajecten of trajecten waarin de migrant vaardigheden leert gericht op maatschappelijke participatie en het verbeteren van zijn/haar maatschappelijke positie.

Voorbeelden van niet-kunners:

- werkenden bijvoorbeeld, uitzendkrachten/EU-arbeidsmigranten (weinig tijd en zien geen noodzaak voor integratie);
- opvoeders (geen tijd voor integreren);
- laag opgeleiden (onvoldoende capaciteiten);
- vluchtelingen (zeer kwetsbare situatie);
- laaggeletterden;
- risicjongeren;
- kinderen van nieuwkomers.

Activiteiten/inspanningen/producten

2a.Taal: Met taal versta je elkaar.

Het taalbeleid van Rotterdam, uitgewerkt in het Beleidskader 2015-2019 "Met taal versta je elkaar" is 18 december 2014 vastgesteld door de gemeenteraad. Activiteiten in dit kader richten zich op laaggeletterde Rotterdammers. De kern van het nieuwe kader is dat taalverbetering leidt tot een concreet maatschappelijk resultaat. De Nederlandse taal leer je om iets te kunnen bereiken; taalverbetering is

géén doel op zich. Taal is een middel om te kunnen participeren, werken, een gezond leven te leiden en een bijdrage te leveren aan de Rotterdamse samenleving. Binnen integratie wordt taal als belangrijke voorwaarde gezien om elkaar letterlijk en ook figuurlijk te kunnen verstaan om zo deel te kunnen nemen en een bijdrage te leveren aan de Rotterdamse samenleving. Tussen taal en integratie bestaat dus een direct verband. Indirect draagt taal ook bij aan integratie via het bevorderen van welzijn van mensen. Gezonde, zelfredzame mensen participeren meer en leveren een grotere bijdrage. Daarnaast levert taal via het bevorderen van de arbeidsmarktkansen van mensen eveneens een bijdrage aan integratie. Binnen de context taal en integratie worden de volgende doelen gesteld:

- Bevorderen van economische participatie van (allochtone) vrouwen.
Taalverbetering in dit kader richt zich voornamelijk op het bevorderen van economische participatie van (allochtone) vrouwen. Vooral bij vrouwen die in eigen land een hoge opleiding hebben afgerond is veel arbeidspotentie aanwezig. Vanuit additionele middelen (P-budget) laat de gemeente Rotterdam in 2015 voor de arbeidstoeleiding van deze vrouwen een specifieke aanpak ontwikkelen.
- Voorkomen en tegengaan van isolement.
Taalverbetering levert een bijdrage aan het doorbreken van het isolement van (verborgen) vrouwen. Geen of gebrekkige taalbeheersing versterkt isolement. In de afgelopen jaren zijn door de inburgeringsplicht veel vrouwen bereikt die anders geen mogelijkheid hadden om het huis te verlaten of te participeren. Door het wegvallen van de plicht voor de groep allochtonen die al langer in Nederland woont, zit een deel van deze groep weer thuis. Gevolgen zijn onder andere het wegebben van het bereikte taalniveau en dreigend isolement.
- EU-arbeidsmigranten en taal.

De problematiek van EU-arbeidsmigranten wordt binnen het integratiebeleid breed aangepakt. Vanuit het oogpunt van taalbeheersing is het belangrijk acties te ondernemen die voorkomen dat bij deze groep dezelfde problemen zullen ontstaan op het gebied van taalachterstanden en als gevolg hiervan op het gebied van integratie, als bij voorgaande migrantengroepen. De taalaanpak houdt rekening met een aantal bijzonderheden van deze groep:

- De aanpak richt zich op de groep die zich blijvend heeft gevestigd in Nederland.
- EU-arbeidsmigranten zijn niet inburgeringsplichtig maar kunnen gebruik maken van het sociaal leenstelsel in het kader van de Wet Inburgering. In de praktijk wordt hier zelden gebruik van gemaakt.
- EU-arbeidsmigranten komen vaak voor werk naar Nederland. Bedrijven waar zij werken zijn (potentiële) partners in de aanpak van taalverbetering.
- Bij de groep die zich heeft gevestigd in Nederland moet ook rekening gehouden worden met het ontstaan van taalproblemen in gezinsverband.
- Het betrekken van werkgevers bij het bestrijden van taalachterstanden blijkt in de praktijk heel weerbarstig. Om een gerichte benadering te ontwikkelen wordt aan de voorkant social marketing als instrument ingezet. Op grond van dit onderzoek wordt een specifieke strategie ontwikkeld.

2.b. Emancipatie: ondersteunen vrouwen en LHBT-ers.

In 2015 is het emancipatiebeleid nog belegd in de beleidsregel Participatie: kiezen voor talent en is in dit kader aan verschillende maatschappelijke organisaties subsidie verleend voor het uitvoeren van activiteiten gericht op emancipatie en homo-emancipatie.

Voor 2016 komt er een nieuw beleidsprogramma Emancipatie, waarin een focus wordt aangebracht die past bij de Integratienota. Bij emancipatie richten we ons op de gelijke positie van elke Rotterdammer, ongeacht gender of seksuele voorkeur. We stellen individuen in staat om een gelijkwaardige positie te verwerven in de samenleving.

Met betrekking tot de groep niet-kunners gaan we ons richten op het versterken/empoweren van vrouwen door de economische zelfstandigheid van vrouwen te bevorderen. Hierin werken we onder meer samen met het Ministerie van OCW in het kader van het programma Eigen kracht, waarin deals worden gesloten met grote bedrijven om zich in te zetten op dit thema.

Stedelijk geven we door middel van inkoop en subsidiëring hieraan uitvoering met maatschappelijke partners uit de stad.

2.c. Discriminatiebeleid.

Binnen de groep niet-kunners past ook inspanning op het gebied van het bestrijden van discriminatie. In 2015 is dit beleid nog belegd in de beleidsregel Participatie: kiezen voor talent en zijn er vanuit dit kader verschillende projecten gefinancierd die hieraan bijdragen.

Voor 2016 komt er een nieuw beleidsprogramma gericht op tegengaan van discriminatie. De focus komt te liggen op het bestrijden van discriminatie op de arbeidsmarkt. Wanneer blijkt dat migranten hun verantwoordelijkheid hebben genomen om hun plek te verwerven in de samenleving, kan het niet zo zijn dat zij hierin worden tegengewerkt doordat zij bijvoorbeeld worden gediscrimineerd tijdens het zoeken van werk. Inspanningen en acties richten zich zowel op de arbeidsmarkt (werkgevers) als op (het versterken van) slachtoffers van discriminatie. Hieraan werken we samen met verschillende maatschap-

pelijke partners, maar ook in landelijk en Europees verband. Een van de inspanningen richt zich op het initiëren van een Rotterdams 'Platform tegen Arbeidsmarktdiscriminatie'. Een dergelijk platform kan zorgen voor stedelijke aandacht voor en betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het thema en voor verbinding tussen het anti-discriminatie beleid van de gemeente enerzijds en het personeels- en inkoopbeleid, het economisch arbeidsmarktbeleid en het onderwijs- en jeugdbeleid van de gemeente anderzijds. Dit sluit aan bij het initiatiefvoorstel gericht op het bestrijden van discriminatie op de arbeidsmarkt van de PvdA.

De wettelijke taak voor het hebben van een gemeentelijke voorziening waar discriminatie gemeld kan worden wordt voortgezet. Hierbij wordt extra ingezet op het vergroten van de meldingsbereidheid door bijvoorbeeld gebruik te maken van digitale mogelijkheden zoals de onlangs gelanceerd app 'meld discriminatie nu'. Ook wordt onderzocht op welke manier de meldingsbereidheid van specifieke groepen, zoals moslims, kan worden vergroot.

2.d. Maatschappelijke begeleiding Statushouders.

Rotterdam heeft een jaarlijkse taakstelling voor het huisvesten van statushouders in de stad.

Om deze groep goed te laten landen/integreren in de samenleving wordt met rijksmiddelen maatschappelijke begeleiding ingekocht. Deze begeleiding richt zich op de eerste praktische zaken die geregeld moeten worden, zoals verzekeringen, school voor de kinderen en een huisarts. Als ook het verwerven van een maatschappelijke positie door het volgen van een taaltraject of het doen van vrijwilligerswerk. In 2015 is dit ingekocht bij Vluchtelingenwerk Maasdelta.

2.e. Onderwijsbeleid: Leren Loont!

Onderwijs levert een belangrijke bijdrage aan integratie. In het Rotterdams Onderwijsbeleid Leren Loont staan de doelen en inspanningen beschreven om het Rotterdamse onderwijs vorm te geven. We zien daarbij een aantal onderdelen die specifiek bijdragen aan integratie:

1. Inspanningen gericht op voor- en vroegschoolse educatie om kinderen de gelegenheid te geven om zonder achterstanden en goed voorbereid te kunnen starten in het basisonderwijs.
2. Inspanningen om het beroepsonderwijs goed aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt mede ter voorkoming van jeugdwerkloosheid.
3. Aanpak risicojeugd: een groep jonge Rotterdamers die gebaat is bij extra ondersteuning zijn de zogeheten risicojongeren. De aanpak risicojongeren die onderdeel uitmaakt van het Rotterdams Onderwijsbeleid, Leren Loont, zal de komende periode verder uitgewerkt worden in een apart programma. In dialoogbijeenkomsten die vanuit het Integratieprogramma opgezet worden gaan we met deze jongeren maar ook met hun ouders in gesprek om een sluitende begeleiding te kunnen bieden.

2.f. Schakelklassen voor kinderen van nieuwkomers.

Onderwijs is de sleutel tot een goede toekomst. Daarom is het belangrijk dat kinderen van nieuwkomers snel de taal leren om aan te haken op het niveau van hun Nederlandse leeftijdgenoten. Hiervoor zijn speciale voorzieningen ingesteld; de zogeheten (internationale) schakelklassen. Deze bieden een jaar intensief taalonderwijs om kinderen die net in Nederland zijn de taal leren zodat ze snel naar regulier onderwijs kunnen doorstromen. Op dit moment is de gemeente Rotterdam in gesprek met het scholenveld, Ministerie van OCW en partnersteden om het onderwijs aan deze leerlingen een kwaliteitsimpuls te geven.

Het is belangrijk om zicht te hebben op alle kinderen die net in Nederland zijn, zodat de gemeente deze kinderen de ondersteuning kan bieden die ze nodig hebben. Het komt helaas vooral bij de kinderen van EU-arbeidsmigranten voor dat ze niet ingeschreven staan bij de gemeente. De komende periode zullen we vanuit het uitvoeringsprogramma EU-arbeidsmigranten in samenwerking met schoolbesturen onderzoeken hoe ouders kunnen worden gestimuleerd de kinderen in te schrijven bij de gemeente. Daarnaast zullen we de komende jaren met een aantal Europese steden samenwerken om de schakelklasvoorzieningen passend te maken voor de "pendelkinderen".

Schakelklassen zijn er voor alle kinderen van nieuwkomers, ongeacht de positie waarin zij verkeren. Deze voorziening kan daarmee een plek krijgen binnen alle vier de categorieën in de integratienota.

2.g. Actieplan Jeugdwerkloosheid 'Jongeren aan de slag'.

Met de aanpak Jeugdwerkloosheid die nog voor de zomer aan de Raad aangeboden zal worden, willen we inzetten op een sterke daling van het aantal Niet Werkende Werkzoekende jongeren. Hiertoe starten en ondersteunen we verschillende projecten en initiatieven om jeugdwerkloosheid tegen te gaan. Daarnaast gaan we uit preventieoogpunt het onderwijs nauwer verbinden aan de arbeidsmarkt. Met name gericht op jongeren die het risico lopen om geen startkwalificatie te behalen en/of slecht vooruitzicht hebben op duurzaam werk. Deze vinden we veelal in het praktijkonderwijs, in het voortgezet speciaal onderwijs en in het mbo 1-2.

De aanpak Jeugdwerkloosheid richt zich op alle jongeren, indien nodig wordt ingezet op specifieke doelgroepen. Zo ondersteunt de gemeente reeds twee projecten specifiek gericht op migrantenjongeren:

- Link2Work: In de afgelopen tien jaar hebben migrantenjongeren hun positie in het onderwijs stevig verbeterd. Deze verbetering vertaalt zich echter nog te weinig door in verbeterde participatie op de arbeidsmarkt. Inspelend op de belemmeringen van deze jongeren zijn het ministerie van SZW en de SER in december 2013 van start gegaan met het mentorproject Link2Work. Het doel hiervan is het verbinden en versterken van bestaande initiatieven en projecten, om hen te helpen bij hun doelen. Dit doen zij door een groot netwerk van allerlei 'links' tussen jongeren, bedrijven en mooie initiatieven te creëren. Bij Link2work gaat het om jongeren die toe zijn aan de stap naar de arbeidsmarkt of die een keuze moeten maken voor een studierichting. Vanaf april 2015 wil het ministerie van SZW een vervolg op het project, onder andere ook in Rotterdam. We pakken dit samen op.
- Een nieuw Perspectief: dit is een traject vooral gericht op allochtone jongeren tussen 17 en 27 jaar, afkomstig van of woonachtig in Rotterdam-Zuid. Dit project richt zich op allochtone jongeren van Zuid, maar ook jongeren van Noord of niet-allochtoon kunnen deelnemen. De deelnemers worden op basisvaardigheden en competenties getraind met als doel een reëler zelfbeeld en een positiever toekomstperspectief.

2.h. Onderzoek.

In het kader van het programma Risicjongeren laten we nader onderzoek uitvoeren naar de groep Rotterdamse jongeren die niet op school zit, niet aan het werk is en ook geen uitkering heeft, maar wel is ingeschreven bij het GBA. Momenteel zijn dit er ongeveer 9000.

2.i. Integraal beleidskader Jeugd.

Dit kader bevat maatregelen om kinderen en jongeren kansrijker, gezonder en veiliger op te laten groeien in de stad en ouders daarbij te ondersteunen. Dit draagt tevens bij aan integratie, maar ook vanuit het emancipatie en discriminatiebeleid kan hieraan worden bijgedragen.

2.j Nieuw Rotterdams Welzijn.

Ook het Rotterdamse welzijnsbeleid draagt bij aan het integratieproces in Rotterdam door in te zetten op het activeren van inwoners en het vergroten van de zelfredzaamheid van kwetsbare bewoners. Dit gebeurt met een basisinfrastructuur welzijn in elk gebied die bestaat uit voorzieningen, organisaties en diensten die het mogelijk maken dat mensen in sociale verbanden participeren.

2.k Sport en integratie.

Het sportbeleid in Rotterdam richt zich op het vergroten van sportparticipatie, nadrukkelijk ook bij de doelgroep jongeren. Met name voor jongeren geldt dat zij met sport leren om (spel)regels na te leven die ook bruikbaar zijn in het samenleven met elkaar. Extra inzet wordt gepleegd op het vergroten van het gebruik van het jeugdsportfonds, waar in Rotterdam veel gebruik van wordt gemaakt door Rotterdammers met een migrantenachtergrond.

3. Beschermen: gericht op niet-mogers

In onze integratieagenda hebben we speciale aandacht voor de groep migranten die vanwege hun culturele en/of religieuze achtergrond wordt beperkt in hun mogelijkheden om te integreren. Het gaat om groepen en individuen die door anderen worden tegengehouden in hun integratieproces of worden gedwongen zich buiten dit proces te houden. Voorbeelden hiervan zijn vrouwen die worden gedwongen om thuis te blijven, die ondanks een goede opleiding niet mogen gaan werken of die niet vrij zijn in het kiezen van een partner. Ook een belangrijke groep zijn migranten met een andere seksuele voorkeur die in hun gemeenschap niet worden geaccepteerd. We zetten ons voor deze groep in om hen te beschermen en toe te rusten om in volstrekte vrijheid zelfstandig keuzes te maken.

Voorbeelden van niet-mogers:

- vrouwen in ongelijke posities die niet de mogelijkheid hebben dit te doorbreken, bijvoorbeeld door opsluiting, onderdrukking en (huwelijks-)dwang;
- homoseksuelen met een migrantenachtergrond die niet worden geaccepteerd;
- migrantenkinderen die door culturele dwang onvoldoende de mogelijkheid krijgen zich te ontwikkelen tot volwaardige burgers;
- kinderen van EU-migranten die zich vanwege hun situatie onvoldoende kunnen ontwikkelen tot volwaardige burgers;

- migranten die discriminatie ervaren wanneer zij sociaal en economisch willen participeren;
- afvalligen.

Activiteiten/producten

3a. Aanpak huwelijksdwang en Verborgten Vrouwen.

Binnen het Programma Veilig Thuis wordt met verschillende maatschappelijke partners in de stad samengewerkt om huwelijksdwang tegen te gaan en verborgen vrouwen op te sporen en te helpen hun eigen kracht en zelfstandigheid te vinden.

Met de aanpak Verborgten Vrouwen wordt in 2015 ook inzet vanuit het aandachtsgebied Emancipatie gepleegd. De integrale aanpak moet leiden tot het vinden van deze vrouwen om hen vervolgens uit hun sociaal isolement te helpen en hen te laten participeren in de samenleving. In 2015 start hiervoor een pilot in het gebied Feijenoord.

Binnen de integratietour is dit één van de thema's waarover we in de stad het gesprek aan zullen gaan.

3b. (Homo-)Emancipatie.

Beschermen en versterken van de positie van vrouwen en LHBT-ers.

Ook binnen de groep niet-mogers speelt het emancipatiebeleid een belangrijke rol. Bij emancipatie richten we ons op de gelijke positie van elke Rotterdammer, ongeacht gender of seksuele voorkeur. We stellen individuen in staat om een gelijkwaardige positie te verwerven in de samenleving.

Inspanningen op de groep niet-mogers richten zich met name op het vergroten van gendergelijkheid door het gesprek hierover aan te gaan en over hieraan gerelateerde moeilijk bespreekbare onderwerpen zoals huwelijksdwang, het zelfbeschikkingsrecht en seksueel overschrijdend gedrag. Door ook op deze onderwerpen dialogen te voeren met burgers en professionals dragen we tevens bij aan de uitvoering van het initiatiefvoorstel van de VVD 'Iedere vrouw in Rotterdam leeft in vrijheid'.

Een andere focus ligt op het vergroten van de sociale acceptatie van seksuele diversiteit, specifiek binnen etnische en religieuze gemeenschappen. Hierin werken we samen met het Ministerie van OCW, de G4 en Europa. Inspanningen richten zich op het vergroten van deskundigheid van professionals, sleutelfiguren en vrijwilligers in de stad, het ondersteunen van kleinschalige initiatieven in de stad die bijdragen aan het vergroten van de acceptatie van seksuele diversiteit en emancipatie en het vergroten van zichtbaarheid en bewustwording van seksuele diversiteit in de stad. Maar ook worden er trajecten ingekocht die zich richten op het vergroten van de weerbaarheid van LHBT-ers, met name uit etnische en religieuze kringen.

Ook vanuit het onderwijsbeleid wordt hierop actief ingezet met de aanpak Gezonde School, waarin scholen ondersteund worden om het kerndoel met betrekking tot voorlichting over seksuele diversiteit tot uitvoering te kunnen brengen. Dit kerndoel gaat verder dan het tegengaan van homo-negatief gedrag. Voor een goede invulling van het kerndoel moet op scholen aandacht worden besteed aan seksualiteit in brede zin, inclusief seksuele diversiteit en seksuele weerbaarheid. Scholen worden hierin ondersteund door de gemeente via:

- Advisering en praktische ondersteuning: op aanvraag worden de scholen ondersteund bij de implementatie en evaluatie van het gekozen programma relationele en seksuele vorming. Advisering en begeleiding vanuit de afdeling Onderwijs is vooral gericht op het basisonderwijs.
- Samenwerking kennisinstellingen: de gemeente werkt nauw samen met landelijke kennisinstellingen als Movisie, Soa Aids Nederland, Sense en Rutgers WPF en Rotterdam Verkeert en het COC.
- Schoolcontactpersonen: de schoolcontactpersonen van de gemeente zijn voor de scholen de eerste ingang bij vragen over het ondersteuningsaanbod van de gemeente. Verder wordt ook in de gesprekken van de gemeente met de schoolbesturen aandacht besteed aan dit kerndoel, omdat dit kerndoel bijdraagt aan het behalen van de gemeentelijke doelen op het gebied van gezondheid, talentontwikkeling/jeugdbeleid, onderwijsbeleid en samenleving.

4. Aanpakken: gericht op niet-willers

In Rotterdam verblijven migranten die bewust niet integreren en/of die zich bewust afzetten tegen de Nederlandse samenleving. Het gaat bijvoorbeeld om migranten bij wie de eigen culturele identiteit en binding met het moederland sterker is dan met Nederland. Maar ook om migranten die hier tijdelijk verblijven en daardoor geen noodzaak zien om te integreren.

De verschillende groepen veroorzaken verschillende problemen in de stad en dat vereist een verschillende aanpak. Onze inzet is gericht op de boodschap dat niet willen integreren geen optie is. Deze boodschap wordt vanaf het begin uitgedragen, omdat niet integreren een onwenselijke druk op de samenleving legt.

Activiteiten/inspanningen/producten

4a Integratietour.

Zoals hierboven beschreven heeft de integratietour tot doel in kleine settings het gesprek aan te gaan met burgers en professionals over hoe we met elkaar samenleven in de stad. Een deel van deze gesprekken wordt gehouden in het kader van het voorkomen van radicalisering. De doelgroep jongeren krijgt hierbij speciale aandacht. Hierbij staan de onderwerpen identiteitsvorming bij het opgroeien binnen twee culturen, beeldvorming in de samenleving en het denken in complottheorieën centraal.

4b. Aanpak Voorkomen Maatschappelijke spanningen en Radicalisering.

Vanuit dit bestaande programma worden activiteiten uitgevoerd gericht op het voorkomen van maatschappelijke spanningen en radicalisering en, als radicalisering al heeft plaatsgevonden, op het bestrijden ervan. Hierin wordt vanuit de invalshoek van integratie samengewerkt door elkaars netwerken te delen en elkaar te informeren. Vanuit het discriminatiebeleid zetten we in op het voorkomen van segregatie en polarisatie in de stad door vormen van discriminatie en uitsluiting.

4c. Uitvoeringsprogramma EU-arbeidsmigranten (tijdelijke arbeidsmigranten).

Maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma EU-migranten dat voor de zomer aan u wordt aangeboden zijn gericht op handhaven en aanpakken van overlast. Voor niet-rechthebbende EU-migranten sturen we op terugkeer.

4d. Wettelijke kaders.

Waar nodig maken we gebruik van de mogelijkheden die de wetgever ons biedt zoals de taaleis in de Participatiewet.

5. Monitoren: signaleren, evalueren en bijstellen

Monitoren is noodzakelijk gedurende de collegeperiode om te kunnen bepalen of de inspanningen werken en bijdragen aan een beter integratieproces. We kijken vooral naar de mate waarin migrantengroepen meedoen of achterblijven en of zich een specifieke problematiek voordoet of ontwikkelt. We maken hierbij zoveel mogelijk gebruik van bestaande instrumenten.

Activiteiten/producten

5a. Monitor risicogroepen.

Hierin monitoren we de grootste migrantengroepen en vluchtelingengroepen op de leefaspecten onderwijs, arbeidsmarkt en veiligheid.

6. Planning overzicht Beleidsproducten Integratie 2015-2018

	Taal	Burgerschapsvorming	EU-arbeidsmigranten
Product(en)	Beleidskader Met taal versta je elkaar 2015–2019	Beleidsprogramma discriminatiebestrijding Beleidsprogramma (homo-)emancipatiebeleid Beleidsprogramma gericht op uitdragen gedeelde norm	Uitvoeringsprogramma EU-arbeidsmigranten
Status	Vastgesteld door de Raad	Beleidsprogramma's volgen in het derde kwartaal van 2015 April 2015 kick-off integratietour	Aanbieding eind april aan de Raad
Budget	1,2 mln + WEB middelen (jaarlijks)	2,7 mln vanaf 2016	3,9 mln totaal (2015- 2018)

Bijlage 2

Gesprekspartners

Met onderstaande personen is in aanloop naar de nota gesproken over integratie of aan integratie gerelateerde onderwerpen. Dit is soms direct, soms indirect van invloed geweest op de totstandkoming van de nota. Waarvoor dank.

Wetenschappers

Han Entzinger (EUR)
Peter Scholten (EUR)
Maurice Crul (VU)
Maurice de Greef (Universiteit Maastricht)
Paul Scheffer (Universiteit van Tilburg)
Afshin Elian (Universiteit van Leiden)
Radboud Engbersen (Platform 31)
Godfried Engbersen (EUR)

Maatschappelijke organisaties en taalaanbieders

Yvon Polman (Vluchtelingenwerk Maasdelta)
Tilah Fri (Vluchtelingenwerk Maasdelta)
Dwight Krolis (Young up)
Willy Hilverda (Pluspunt)
Prya Bisambhar (Coalitie Rotterdammers voor mekaar)
Glenn Haulussy (Coalitie Rotterdammers voor mekaar)
Simon Cohen (Coalitie Rotterdammers voor mekaar)
Samiha Denktas (Coalitie Rotterdammers voor mekaar)
Lia Trum (Tornante/stichting Bij Corrie)
Fred Staal (Bibliotheek)
Annelies Smits (Cvd)
Saïd Boudouft (RKD)
Suzanne Rojer (Rotterdam V)
Cyriel Triesscheijn (RADAR)
Gerda Nijssen (Dona Daria)
Leonieke Schouwenburg (Kenniscentrum Diversiteit)
Marianne Vorthoren (SPIOR)
Gregor Walz (RADAR)
Firdevs Guldern (St. Rosarium)
Bettina Haarbosch (Gay Destination)
Jasper de Haan (Gay Destination)
Emile Klep (Gay Destination)
Claus Verbrugge (Gay Destination)
Andre Jager (Humanitas)
Gert-Jan Verboom (Hang-Out)
Hatice Turkmen (LOV)
Theo de Ruijter (Rotterdamse Volksuniversiteit)
ROC Zadkine
ROC Albeda College
Laura van de Baan (Alsare)
Stichting Lezen en Schrijven
Concorde groep
Anna Tijsseling (Rotterdam V)
Projectgroep Veelkleurige Religies

Ondernemers

Aura Groen (GOM Schoonmaakbedrijf)
Farid Darkaoui (Platform Rijnmond Internationale Ondernemers)
ABU (Algemene Bond uitzendbureaus)

Ambtelijk

Edith Jacobs (gemeente Rotterdam, Stadsontwikkeling)
Diana Westdijk (IOS, loket statushouders)
Rabaa Bouhaloul (Voormalig programma Mee@doen)
Sociaal Raadslieden en Vraagwijzer i.h.k.v. programma EU-migranten
Voorlichters EU-migranten: Igor Milovanovic en Ewelina Michalak
Stadsmarinier Grote Visserijstraat
Remco Oosterhoff (gebiedsdirecteur Charlois)

Bestuurlijk

Minister Asscher
Minister Plassterk
Rabin Baldewssingh (wethouder Den Haag)
Koos Karssen (burgemeester Maassluis/regio-overleg)

Internationaal

Werkbezoek Mannheim: burgemeester Mannheim, directeur school, Gebiedsmanager
Mossarat Qadeem (directeur PAIMAN Alumni Trust)

Werkbezoeken in de stad:

Tijdens verschillende werkbezoeken/bijeenkomsten, zoals het werkbezoek EU-migranten, de WIJ-gesprekken, Ridderzaalbijeenkomst, bijeenkomst in verhalenhuis Belvédère, certificaatuitreiking 'Aan de slag met je talenten', werkbezoek homo-emancipatie in de stad is gesproken met verschillende stakeholders, bewoners en mensen uit de verschillende doelgroepen.

Integratienota maart 2015

Colofon

Fotografie: Peter Schmidt, Joep Boute